

ლიტერატურა და ლიტერატურის თეორია

წერით მასალაზე მუშაობის მეცნიერული კრიტერიუმები
(თამაზ ჭილაძის - „სარკე ბრმებისთვის“)

გურანდა გობიანი

ქუთაისის უნივერსიტეტი
ქუთაისი, საქართველო
Guranda.gobiani@unik.edu.ge

საერთაშორისო სამეცნიერო სივრცეში ჩართვა კონკრეტულ სფეროში წარმატებული კვლევითი მუშაობისათვის აუცილებელ ჩვევებს და უნარებს, პრობლემის საკუთარ და ორიგინალურ ხედვას გულისხმობს. ეს, პირველ რიგში, აკადემიური წერის ტრანსფერულ უნარს ეხება. როგორც აკადემიური წერის სპეციალისტები აღნიშნავენ, არ არსებობს წერის ერთადერთი სწორი გზა და მეთოდი, შეხედულებები და გემოვნება არსებითად განსაზღვრავს და წარმართავს წერის პროცესს, თუმცა მაინც არსებობს ნაშრომის შექმნის გარკვეული ეტაპები და ტექსტზე მუშაობის მეცნიერული კრიტერიუმები, რაც, უმნიშვნელოვანესი ფაქტორია ტექსტის სწორად აღქმისა და გააზრების თვალსაზრისით. სტატიაში, მხატვრული ტექსტის, კერძოდ, თამაზ ჭილაძის მცირე ზომის პიესის „სარკე ბრმებისთვის“ მაგალითზე, ყურადღება გამახვილებულია წერით მასალაზე მუშაობის რამდენიმე მნიშვნელოვან მეცნიერულ კრიტერიუმზე, კერძოდ: ტექსტის გამოხატვის ფორმებზე, ეპიზოდის აღწერისთვის მოვლენების, საგნების, ნივთების, ცხოველების, ადამიანების გამოყენებასა და მათ მიზნობრიობაზე, თხრობის სტრუქტურაზე, ტექსტის სადისკუსიო მხარესა და ენობრივი სურთების აღწერაზე, რაც, საბოლოო ჯამში, წარმოადგენს წინამდებარე ნაშრომის კვლევის საგანს.

საკვანძო სიტყვები: წერის ტრანსფერული უნარი, მეცნიერული კრიტერიუმები, ენობრივი სურათები, იმაგო, ტექსტის სადისკუსიო მხარე.

საერთაშორისო სამეცნიერო სივრცეში ჩართვა კონკრეტულ სფეროში წარმატებული კვლევითი მუშაობისათვის აუცილებელ ჩვევებს და უნარებს, პრობლემის საკუთარ და ორიგინალურ ხედვას გულისხმობს. ეს, პირველ რიგში, აკადემიური წერის ტრანსფერულ უნარს ეხება, რომელიც განათლების ყველა საფეხურზე მნიშვნელოვანია აკადემიური მიღწევების უზრუნველსაყოფად. წერის პროცესი მრავალ ურთიერთგანსხვავებულ საშუალებასა და კონფიგურაციას აერთიანებს, რაც მეტად რთული პროცესია. ის მოიცავს გარკვეულ ფიზიკურ და ფსიქოლოგიურ აქტივობებს, როგორიცაა, მაგალითად: მოსაზრებებისა და შეხედულებების მონიშვნა, ჩანიშვნა; მასალების, წყაროების, დოკუმენტების შერჩევა, დამუშავება; საკვლევი საკითხების მოდიფიცირება; ტექსტზე მუშაობა და სხვა. როგორც აკადემიური

წერის სპეციალისტიები აღნიშნავენ, არ არსებობს წერის ერთადერთი სწორი გზა და მეთოდი, შეხედულებები და გემოვნება არსებითად განსაზღვრავს და წარმართავს წერის პროცესს, თუმცა მაინც არსებობს ნაშრომის შექმნის გარკვეული ეტაპები და ტექსტზე მუშაობის მეცნიერული კრიტერიუმები, რომლებსაც ყველა ავტორი ითვალისწინებს აკადემიურ სივრცეში როგორც სამეცნიერო, ისე მხატვრული ტექსტის შექმნის პროცესში.

წინამდებარე ნაშრომში განვიხილავთ წერით მასალაზე მუშაობის რამდენიმე მეცნიერულ კრიტერიუმს, რომელთა გათვალისწინება ძალიან მნიშვნელოვანია ტექსტის სწორად აღქმისა და ინტერპრეტაციის თვალსაზრისით, განსაკუთრებით ეს ეხება მხატვრულ ნაწარმოებს, სადაც ავტორი არ საუბრობს „ღია ტექსტით“ და ცდილობს სხვადასხვა ხერხითა და საშუალებით მიიყვანოს მკითხველი სწორ და ლოგიკურ დასკვნებამდე. როგორც იტალიელი კულტუროლოგი და მწერალი უმბერტო ეკო აღნიშნავს: „ინტერპრეტაციის მიზანიც ხშირად სწორედ ესაა: ექსპლიციტიურად ათქმევინო ავტორს ის, რაც არ უთქვამს, მაგრამ რომ ეკითხათ, სწორედ ასე იმსჯელებდა“ (ეკო 2014: 199).

სტატიაში ყურადღება გამახვილებულია შემდეგ კრიტერიუმებზე:

1. ტექსტის გამოხატვის რა ფორმებს იყენებს ავტორი;
2. ეპიზოდის/სიუჟეტის აღწერისთვის რა საშუალებებს მიმართავს ავტორი (მოვლენის, საგნების, ნივთების, ცხოველების, ადამიანების გამოყენება და მათი მიზნობრიობა);
3. როგორია თხრობის სქემა/სტრუქტურა;
4. ტექსტის სადისკუსიო მხარე;
5. ენობრივი სურათების აღწერა (Theisen, 2011).

ზემოაღნიშნულის საილუსტრაციოდ და მეტი კონკრეტულობისთვის განვიხილოთ მხატვრული ტექსტის, კერძოდ, თამაზ ჭილაძის მცირე ზომის პიესის „სარკე ბრძებისთვის“ მაგალითი. აქვე უნდა აღინიშნოს, რომ ამ კონკრეტულ შემთხვევაში, არა ნაწარმოების შინაარსობრივი მხარის ღრმა ანალიზი და მხატვრული ღირებულება, არამედ ტექსტის აგების და ტექსტზე მუშაობის ტექნიკური მხარე წარმოადგენს ჩვენი კვლევის საგანს.

ვიდრე, უშუალოდ, ძირითად საკითხზე გადავიდოდეთ, მინდა რამდენიმე სიტყვით შევეხო ტექსტის ავტორს. მწერალი, პოეტი და დრამატურგი თამაზ ჭილაძე (1931-2018) თანამედროვე ქართული მწერლობის ერთ-ერთი საყურადღებო წარმომადგენელია. იგი არის რამდენიმე პოეტური (ღია სარკმელი (1958 წ.), მზის საათი (1962 წ.), ივლისი (1966 წ.), მახსოვრობა (1978 წ.), ლექსები (1987 წ.), მზე დეკემბერში (1999 წ.)) და პროზაული კრებულის (გასეირნება პონის ეტლით, შუადღე (1963 წ.), ვინ ცხოვრობს ვარსკვლავებზე (რომანი, 1965 წ.), თეთრი კვამლი (1967 წ.), აჰა, მიიწურა ზამთარი (რომანი,

გ. გობიანი

1967წ.), მდგმურები (1971წ.), აუზი (1972წ.), წერო, პოსეიდონის სასახლე, კაქტუსის ბაღი (1994 წ.), ბრეიგელის მთვარე (რომანი, 2007 წ.), ესესა და ლიტერატურული წერილის ავტორი და მისი ნაწარმოებები თარგმნილია მსოფლიოს მრავალ ენაზე (ინგლისური, ფრანგული, იტალიური, ესპანური, ჩეხური, პოლონური და ა.შ). განსაკუთრებით საინტერესოა მწერლის მოღვაწეობა დრამატურგიის სფეროში. ჭილაძის პიესები იდგმებოდა და იდგმება როგორც ქართულ, ისე უცხოურ თეატრებში ისეთი ცნობილი რეჟისორების მიერ, როგორებიც არიან: რობერტ სტურუა, თემურ ჩხეიძე, გიგა ლორთქიფანიძე, გიზო ჟორდანია და სხვანი.

რაც შეეხება სამეცნიერო კრიტიკას, პირველი გამოხმაურება ეკუთვნის ოტია პაჭკორიას, რომელმაც საკმაოდ პოზიტიური შეფასება მისცა ჭილაძის პროზას (პაჭკორია 1962), შემდეგ იყო გ. გვერდთელის, თენგიზ ჩხაიძის, გიორგი ზაუტაშვილის და სხვათა კრიტიკული სტატიები მწერლის სხვადასხვა ნაწარმოების შესახებ¹, ასევე გურამ ბათიაშვილის სტატია „თამაზ ჭილაძის პიესები“, რომელშიც ავტორი განსაკუთრებით გამოყოფს ორ პიესას: „აკვარიუმი“ და „მკვლელობა“ და აღნიშნავს, რომ მწერლის პროზას ბევრი რამ შესძინა მისმა დრამატურგიამ (ბათიაშვილი 1982). იგივე თემას ეხება მწერლის საიუბილეო თარიღთან დაკავშირებით ჟურნალ „თეატრი და ცხოვრებაში“ დაბეჭდილი სტატია „სპექტაკლი „თვითგაცოცხლების“ აქტია“ (მაჭავარიანი 2001). რაც შეეხება უახლეს სამეცნიერო კრიტიკას, მიუხედავად მწერლის შემოქმედებისადმი გაზრდილი ინტერესისა, რაც გამოიხატება გამოცემული წიგნების რაოდენობითა და ინტერვიუების სიუხვით (გამომცემლობა ინტელექტმა გამოსცა 10 წიგნი, მათ შორის ინტერვიუების კრებული „სასიცოცხლო სივრცე“ (2016)), უნდა ითქვას, რომ თამაზ ჭილაძის შემოქმედება დღემდე მაინც არ არის სათანადო დონეზე შესწავლილი და შეფასებული თანამედროვე ლიტერატურათმცოდნეობაში. იმედს ვიტოვებთ, ავტორის ნაკლებადცნობილი პიესის „სარკე ბრძემისთვის“ აქცენტირებით ჩვენს მოკრძალებულ წვლილს შევიტანთ ამ მნიშვნელოვან საქმეში.

დავუბრუნდეთ კვლევის ძირითად საკითხს. დავიწყოთ მასალაზე მუშაობის პირველი კრიტერიუმის, კერძოდ, ტექსტის გამოხატვის ფორმების შეფასებით, რომელიც მოიცავს შემდეგ ძირითად ასპექტებს:

- განცდების/ემოციების გადმოცემა;
- შერჩეული სიტყვების მიზანშეწონილად, თემატურად გამოყენება;
- ენობრივი სურათები და რეალური (მხედველობითი) სურათები;

¹ იხ. გ. გვერდთელი, ვარიაციები მარტოობის თემაზე, თბ., 1994, თ. ჩხაიძე, გმირის გამოცდის ცხოვრება, ლიტერატურული წერილები, თბ., 1984, გ. ზაუტაშვილი, რამდენიმე მოსაზრება ქართული რომანის შესახებ, თბ., 1967.

- ფანტაზიის გამოყენება და მისი დამაჯერებლობა.

ჟანრის სპეციფიკიდან გამომდინარე, პიესის ავანსცენაზე მხოლოდ ორი პერსონაჟია - პატიმარი და სტუმარი, იგივე პრეზიდენტი. ავტორი ცდილობს მათი დიალოგით და პაუზებით გადმოსცეს ის ემოცია და განცდები, რაც ორივე მხარეს მძაფრად აქვს და რაც მათ, როგორც აბსოლუტურად სხვადასხვა იერარქიულ საფეხურზე მდგომთ (ერთი პატიმარია, მეორე პრეზიდენტი), აშორებთ და, ამავე დროს, აერთიანებთ. „ახლა უცნაურ შვებას ვგრძნობ,- მიმართავს პრეზიდენტი პატიმარს, - აქ ყოფნა ჩემი ორსაათიანი არდადეგებია, უსაზღვროდ თავისუფალი ვარ. შენ გგონია, მარტო შენ ხარ პატიმარი? დარწმუნებული ვარ, ჩვენ ერთმანეთს გავუგებთ“ (ჭილაძე 2014: 391). განცდა, რომელიც მათ აერთიანებთ და ათანასწორებთ არის მარტოობის, დანაშაულის, გაურკვევლობის, მუდმივი შიშის, რომ „სადღაც, რაღაცის თუ ვიღაცის სამუდამო მსხვერპლი ხდები“ და სურვილი - ცხოვრების ამ „საშინელ და აბსურდულ თავგადასავლებში“, სადაც „ადამიანობა ნასხვისარი ტანსაცმელივით გეხამუშება“- მაინც ადამიანად დარჩენის, „ადამიანებთან ადამიანური ურთიერთობის“ (ჭილაძე 2014: 390), რაც ასე აკლია ჩვენს საზოგადოებას. „მონატრებული კი ვარ ლაპარაკს, საერთოდ, მეორე ადამიანს. ორი ადამიანის საუბარს ვგულისხმობ, როცა ორივეს სურს ერთმანეთს გააგებინონ, რას ფიქრობენ, როცა საუბარი ორივესთვის თავის გადარჩენის ცდაა იმ საშინელი ურჩხულისაგან, რასაც სიმარტოვე ჰქვია და რასაც მარტო ღმერთი უძლებს“ (ჭილაძე 2014: 387). ნაწარმოებში მოქმედი სუბიექტების ემოციების და განცდების სამყარო სოციალურ ფუნქციას ასრულებს და პირდაპირ უკავშირდება ეპოქას. გამოხატვის ფორმად ავტორი ირჩევს პერსონაჟების ემოციურ მგომარეობას და არა ემოციურ ქცევას. ისინი, თითქოს, მიუხედავად მათი ღრმა განცდებისა, ცდილობენ შეინარჩუნონ წონასწორობა და არ ჩავარდნენ აფექტის მგომარეობაში. ყველაზე კრიტიკულ მომენტშიც კი, როცა დამაბულობა პიკს აღწევს, როცა, თითქმის, ყველა კარტი გაშლილია და მათი ფარული ჭიდილის ნასკვი გახსნილია, ისინი ცდილობენ, თავიანთი ინტელექტუალური რესურსის ხარჯზე, არგუმენტირებულად და დამაჯერებლად, ჩვეული „სიმშვიდით“, სიტყვიერი შერკინებით, დაიცვან საკუთარი პოზიციები:

ექსპრესიის, როგორც გრძნობებისა და განწყობის საშუალებად, ტექსტში გამოყენებულია მხოლოდ სწორად, გამიზნულად შერჩეული სიტყვები და ფრაზები. კომუნიკაციის სხვა არავერბალური ტიპის კომპონენტები, როგორიცაა მაგ: ჟესტი, მიმიკა, სიარულის მანერა, სახის კანის ფერის შეცვლა, ოფლდენა და სხვა, ტექსტში არ არის გამოყენებული ემოციური ფონის შესაქმნელად. დიალოგის დაწყებისთანავე პატიმარი, რომელსაც ასე წელი აქვს მისჯილი და უკვე ოცი წელია ციხეში ზის, საუბარს იწყებს

გ. გობიანი

უსასრულობაზე, ლოდინსა და უფუნქციობაზე: „უსასრულობის მსხვერპლი ვართ...უსასრულობაზე ყველაზე მეტს პატიმრები ფიქრობენ. შეიძლება იმიტომ, რომ მათთვის ქვეყანა მართო წარმოდგენაში არსებობს, ანუ ეს არის განტოლება, სადაც ყველა წევრი უცნობია....ყველაზე ძნელსა და აუტანელს უკვე შევეჩვიე - ლოდინს...ციხე სხვა არაფერია თუ არა ლოდინი...“ (ჭილაძე 2014: 387,388,389).

ავტორი, ასევე, საკმაოდ კარგად ახერხებს სწორად მიგნებული ფრაზებით და შერჩეული სიტყვებით პერსონაჟების სულიერი და ფიზიკური მდგომარეობის აღწერას და თემატურად გამოყენებას: „ჩემი საკნის ანუ ჩემი სამუდამო სამყოფლის ირგვლივ უსაზღვრო სამყაროა გაშლილი და მეც, საკნთანად, ვტივტივებ ამ უსაზღვროებაში, როგორც ოკეანის ტალღებზე - ბოთლი, რომელშიაც ადამიანია ჩამწყვდეული...შეგიძლიათ შემიწყალოთ, მაგრამ მე ვინ გამათავისუფლებს იმ აბსურდის ქსელიდან, რომელშიაც თავფეხიანად ვარ გახლართული, როგორც ობობას აბლაბუდაში - მწერი“ (ჭილაძე 2014: 404). სტუმრის, იმავე პრეზიდენტის, რეპლიკებში ჭარბობს სტატუსის და თანამდებობის შესაბამისი სიტყვები: კანონი, სამართალი, უსამართლობა, შეწყალება, განაჩენი: „კანონი იმიტომ არსებობს, ცხოვრებისეული სიმართლისგან რომ დავიცვათ თავი. ეს სიმართლე კი დაუნდობელია, შეუძლია მიწასთან გაგასწოროს... რაც უფრო პატარაა პოლიტიკოსი, მით უფრო პრეტენზიულია... არაფერი ისე ხელისშემშლელი არ არის ქვეყნის მართვაში, როგორც სიკეთე, რომელიც შეიძლება მოულოდნელად საერთო ბოროტებად, უბედურებად გადაიქცეს...“ (ჭილაძე 2014: 402,406).

ტექსტში განსაკუთრებული მნიშვნელობა და დატვირთვა აქვს ენობრივ სურათებს, როგორებიცაა: ბრმების სარკე, ენადგმული ქანდაკება, პირამიდა, პრეზიდენტის მხრებზე შემომჯდარი პატიმრის უცნაური სანახაობა, რომლებიც ტექსტის გამოხატვის უმნიშვნელოვანესი ფორმებია და ღრმა შინაარსობრივ და აზრობრივ დატვირთვას ატარებენ (უფრო დეტალურად ენობრივ სურათებზე ქვემოთ ვისაუბრებთ). რაც შეეხება ტექსტის გამოხატვის კიდევ ერთ ფორმას - ფანტაზიას, შეიძლება თამამად ითქვას, რომ ავტორი საკმაოდ დამაჯერებლად იყენებს თავისი სათქმელის გადმოსაცემად. პიესის ფაბულა თავიდან ბოლომდე ავტორის ფანტაზიის ნაყოფია, ფანტასმაგორიაა, რომელსაც, როგორც შემეცნებით-ინტელექტუალური, ისე ერთევარი დაცვითი ფუნქცია აქვს ნაწარმოების სიუჟეტში. ავტორი ცდილობს განერიდოს არსებულ რეალობას და ცოცხალი სახეებითა და სურათებით შექმნას სასურველი რეალობის „ლოგიკური კონფიგურაცია“- „წინამძღოლის მხრებზე შემდგარი ხალხი ხედავს იმას, რისი დანახვაც უნდა“- და მკითხველიც გახადოს თავისი წარმოსახვის თანაზიარი.

რაც შეეხება ტექსტზე მუშაობის მეორე კრიტერიუმს, ეს არის სხვადასხვა ვითარების ან ეპიზოდის აღწერისთვის მოვლენების, საგნების, ნივთების,

ცხოველების, ადამიანების გამოყენება, არგუმენტები და მათი მიზნობრიობა. ჩვენ მიერ მაგალითის სახით განხილულ მხატვრულ ტექსტში მხოლოდ ერთი ეპიზოდია, რომელიც ციხის ერთ-ერთ საკანში ხდება. საგნები, რომლებიც ტექსტის შესავალში ჩანს: რკინის კარი, მაგიდა, სკამი, საწოლი, გისოსებიანი სარკმელი, ემსახურება სწორედ ამ ეპიზოდის გახსნას და პირდაპირ შევყავართ ავანსცენაზე, სადაც, როგორც ზემოთ აღვნიშნეთ, მხოლოდ ორი პერსონაჟია - პატიმარი და მისი სტუმარი, იგივე პრეზიდენტი. ავტორი შეგნებულად არ არქმევს მათ სახელებს და მხოლოდ სტატუსს და თანამდებობას გვაცნობს, რათა უკეთ შეძლოს მათი სახეების განზოგადება. დიალოგში ისინი თავიანთ პოზიციებს რეპლიკებით გამოხატავენ და ცდილობენ საკუთარი არგუმენტებით გაამყარონ. ამიტომაც მათი საუბარი საკმაოდ დამაჯერებელია და მძაფრ ინტერესს აღძრავს მკითხველში.

არსებითი და თემატური დატვირთვა აქვს ტექსტში ერთ მნიშვნელოვან ნივთს, წიგნს - ჰიუგოს „ოთხმოცდაცამეტი წელი“, რომელიც, ბუნებრივია, შემთხვევით არ შეურჩევია ავტორს. სწორედ ეს წიგნი, რომელშიც, როგორც ცნობილია, საფრანგეთის დიდი რევოლუციის დროინდელი მოვლენებია გადმოცემული, კრავს კომპოზიციურად ნაწარმოების სიუჟეტს და ნელ-ნელა იწყებს კვანძის გახსნას. სწორედ ეს ერთადერთი წიგნი უდევს მაგიდაზე პატიმარს, რომელიც საყვარელი ქალისაგან დარჩა სახსოვრად „საუკუნო სიმარტოვეში გასაძლებად“ და რომელიც, როგორც ირკვევა, ოდესღაც სტუმრის საკუთრება იყო. აქ უკვე ცალსახად ნათელი ხდება მათი გზების გადაკვეთის მიზეზი - ქალი, რომელზეც სიგიჟემდე იყო შეყვარებული პატიმარი, სტუმრის (ახლა უკვე პრეზიდენტის), ყოფილი ცოლი აღმოჩნდა.

მესამე მეცნიერული კრიტერიუმი წერით მასალაზე მუშაობის არის თხრობის სქემა, სტრუქტურა, რომელიც მოიცავს შესავალ ნაწილს, ძირითად ნაწილს და დასასრულს. შესავალში უნდა გაეცეს პასუხები შემდეგ კითხვებს : ვინ? როდის? სად? რა?. ძალიან დიდი მნიშვნელობა აქვს სათაურს, რომელიც ორგანულად უნდა იყოს დაკავშირებული ტექსტთან. სათაურის არსსა და ტექსტთან მიმართებას ძალიან კარგად ხსნის ცნობილი რუსი ესთეტი და ლიტერატურათმცოდნე კრუჩენოვსკი თავის ნაშრომში „სათაურის პოეტიკა“ (1931): „წიგნი - ეს არის ბოლომდე გაშლილი სათაური, სათაური კი - ორ-სამ სიტყვამდე დაყვანილი მთლიანი ტექსტი“. სწორედ ასეთი დატვირთვა აქვს პიესის მეტად ორიგინალურ სათაურს. მივყვით ნაწარმოების ტექსტს: პირველი, რამაც ჩემი, როგორ მკითხველის, ყურადღება მიიპყრო, იყო სწორედ სათაური - „სარკე ბრმებისთვის“, რომელიც ერთგვარი აბსტრაქციაა და შეიძლება განვიხილოთ, ერთის მხრივ, როგორც ტექსტის შემადგენელი ელემენტი, ხოლო მეორეს მხრივ, როგორც დამოუკიდებელი ერთეული, იმაგო. აქვე, სათაურის ქვემოთ, ავტორი მიუთითებს, რომ სიუჟეტი არ არის

გ. გობიანი

რეალური და მასში მოთხრობილი ისტორია მწერლის ფანტაზიის ნაყოფია. არ უთითებს არც კონკრეტულ დროს და არც ქვეყანას, უთითებს მხოლოდ კონკრეტულ ლოკაციას, ციხის ერთადგილიან საკანს, სადაც მოქმედება ვითარდება. მწერლის მიზანია შექმნას განზოგადებული სახეები, რომელთაც არ აქვთ პერსონიფიკაციის დამადასტურებელი არც სახელი, არც ეროვნება და არც ასაკი, მხოლოდ აქვთ სოციალური სტატუსი და თანამდებობა (პატიმარი, პრეზიდენტი), რომლებიც, როგორი სიმკვეთრითაც განასხვავებთ, ისეთივე სიმკვეთრით აერთიანებთ სულიერი წყვიდიადის ასპექტით ამ ორ პერსონაჟს.

რაც შეეხება ტექსტის ძირითად ნაწილს. პიესა იწყება შემდეგი მოქმედებით: პატიმართან, რომელსაც, როგორც ირკვევა, მნახველი დიდი ხანია არ ჰყოლია, შედის სტუმარი. მათ შორის გაიმართება დიალოგი, საიდანაც ნელ-ნელა იკვეთება მნიშვნელოვანი დეტალები. მოქმედების განვითარებას მოჰყვება კვანძის შეკვრა, მჟღავნდება სტუმრის ვინაობა. დამაბულობა იზრდება და ერთი შეხედვით უწყინარი დიალოგი თითქოს შერკინებაში გადაიზრდება, არათანაბარი პირობებით. „...პრეზიდენტისა და პატიმრის შეხვედრა, როგორი მშვიდი და უწყინარიც არ უნდა იყოს იგი, მაინც ბრძოლაა“ (ჭილაძე 2014: 393) - ამბობს პატიმარი. კონფლიქტი კულმინაციას აღწევს უკვე პრეზიდენტის ვიანობის გამხელის შემდეგ, რაც კიდევ უფრო ზრდის და ამძაფრებს ნაწარმოებში ინტრიგას - რა აკავშირებს პატიმარს და პრეზიდენტს? - სადაც იკვეთება რიგი გარემოებები (პატიმრის სიყვარულის ისტორია, პრეზიდენტის რევოლუციონერული წარსული, საბედისწერო შემთხვევა, მკვლელობის იძულებითი აღიარება და სხვა..), რომლითაც ხდება უკვე კვანძის გახსნა. ირკვევა, რომ პრეზიდენტის, წარსულში ყოფილი რევოლუციონერის, დისიდენტის არარსებულ მკვლელობას საფუძვლად ეჭვიანობის მოტივი დაედო და „განტევების ვაცად“ სწორედ, აწ უკვე, პატიმარი იქცა, რომელიც სიგჟემდე იყო შეყვარებული რევოლუციონერის უმშვენიერეს ცოლზე. ყოფილი რევოლუციონერი პრეზიდენტისთვის სავსებით ნათელია დადგმული სცენარის მიზანი: „ჩემი თავიდან მოშორება სახელმწიფოს, რასაკვირველია, უნდოდა. ამიტომ ცდილობდა სასამართლო ჩემი მკვლელობა ჩვეულებრივ, ბანალურ კალაპოტში გადაეყვანა - მეტოქეობის და ეჭვიანობის მსხვერპლი ვყოფილიყავი“ (ჭილაძე 2014: 399). სიკვდილმისჯილი უდანაშაულო პატიმარი, რომლის მიმართაც პრეზიდენტის წინამორბედმა „მოწყალება გამოიჩინა და „წამიერი სიკვდილი ასი წლის სიკვდილით“ შეუცვალა, უცებ გამოერკვა: „დიახ დუმილის ტყვე აღმოვჩნდი და ეს გასაძლებად გაცილებით უარესი იყო, ვიდრე ჩემი ერთგვადგლიანი საკანი“ (ჭილაძე 2014: 401). პრეზიდენტის სტუმრობის მიზანია პატიება სთხოვოს სწორედ ამ „ასი წლისთვის“ და შეწყალება შესთავაზოს უდანაშაულო მსხვერპლს, რომელიც მხოლოდ იმისთვის დაისაჯა, რომ არასაჭირო დროს არასაჭირო ადგილას

აღმოჩნდა. თუმცა პრეზიდენტმა ზუსტად იცის, რომ ადამიანისთვის, რომლისთვისაც „საკანი ციხეს კი არ წარმოადგენს, არამედ ერთადერთ ბუნებრივ თავშესაფარს, ისეთივეა, როგორც, ვთქვათ, ღრუბლისთვის - ცა... რომელსაც ისე შეეჩვია, უიმისოდ არსებობა ვერც კი წარმოუდგენია, უფრო მეტიც - ვერ გრძნობს, ბორკილი რომ ადევს და გათავისუფლებულს უთუოდ, უთუოდ, უთუოდ ისევ ბორკილი მოენატრება“ (ჭილაძე 2014: 405), შეწყალება მორიგი განაჩენი უფროა, ვიდრე წყალობა. ამიტომაც ერთადერთი, რაც შეუძლია გააკეთოს ოცი წლის შემდეგ, არა მხოლოდ უდანაშაულო ადამიანისთვის, არამედ საკუთარი სულის სიმშვიდისთვის, ღამეული „კომმარებისგან“ თავის დაღწევისთვის, მუხლმოდრეკილი პატიების თხოვნა და სურვილის ასრულებაში დახმარების შეთავაზებაა. ის სთხოვს პატიმარს მხრებზე შეაჯდეს, რათა შეძლოს სარკმლიდან ცის დანახვა და საყვარელი ქალის უკანასკნელი პირობის შესრულება - „როცა ჩემზე იფიქრებ, ცას შეხედე“ (ჭილაძე 2014: 410).

დეტალების აღწერით ნელ-ნელა ტექსტში მოთხრობილი ამბავი უახლოვდება დასასრულს. დამაბულობა მოხსნილია, კვანძი გახსნილია, კითხვებზე პასუხი გაცემულია, პატიმარს და სტუმარს უკვე კარგად ესმით ერთმანეთის ტკივილი და ხედავენ, რომ რაღაც მეტად მნიშვნელოვანი რამ აერთიანებთ და ამავე დროს, აპირისპირებთ - საკუთარი ცხოვრების ტყვეობა და წყვდიადი, რომელშიაც ისინი აღმოჩნდნენ, მათი სამყოფელი (ციხე, კაბინეტი), მათი განსაცდელ-განსაწმენდელი, სარკე ბრძებისთვის, და ილუზიური, წარმოსახვითი სამყარო, სადაც პირველად ხდებიან ყველაზე „ლოგიკური კონფიგურაციის“ მომსწრენი - „წინმძღოლის მხრებზე შემდგარი ხალხი ხედავს იმას, რისი დანახვაც უნდა“, სადაც პრეზიდენტის შეთავაზებულ შეწყალებას არ იღებს უდანაშაულო მსხვერპლი (პატიმარი), რადგან ეშინია „ოცი წლის მანძილზე, კენჭი-კენჭ, ოცნებით და ილუზიებით“ აშენებული სამყარო არ დაემსხვრეს ნამდვილ ცხოვრებაში. სტუმრისთვის, იგივე პრეზიდენტისთვის ეს „ახირება“ სავსებით გასაგები და მისაღებია, რადგან მან კარგად იცის, რომ პატიმრის მიერ „წარმოდგენებით შექმნილი სამყარო უფრო ადამიანურია, ვიდრე ნადვილად არსებული, ამიტომ სწორედ ადამიანები ვერ გაგიგებენ, თანაგრძნობაზე ლაპარაკიც ზედმეტია“ (ჭილაძე 2014: 415). ნაწარმოებში განვითარებულ მოვლენებს ლოგიკურად მივყავართ ფინალურ სცენამდე - დაუპატიჟებელი „სტუმარი“ ტოვებს საკანს, თითქოსდა, მძიმე ლოდისგან გათავისუფლებული და უკანასკნელად მიმართავს „მასპინძელს“:

ისიც მინდა გითხრა - ერთადერთი პატიმარი ხარ პატიმართა შორის, ვისაც ჩემთვის შეწყალება არ უთხოვია.

(კარზე აკაკუნებს. ისმის, როგორ აღებენ კარებს)

- (მოუბრუნდება) მგონი, ცოცხალი გავდივარ აქედან!

გ. გობიანი

- (კარი იღება)

პატიმარი. (წამოდგება) მშვიდობით, ჩემო პრეზიდენტო!

სტუმარი. შენ რა, იცინი?

პატიმარი. არა, ვტირი... (ჭილაძე 2014: 415).

სტუმრისთვის, იმავე პრეზიდენტისთვის, იგივე ხელისუფალისთვის, ვის ხელშიც არის ძალაუფლება, მიუხედავად თანაგრძნობისა და თანადგომის სურვილისა, მაინც შეუცნობელი რჩება სამუდამო ტყვეობაში, „მარადიულ ჯოჯოხეთში“ დარჩენილი, მარტოსული ადამიანის სულის მდგომარეობა, რაც მის სახეზე აღიბეჭდა დამშვიდობებისას. პრეზიდენტისთვის ბოლომდე გაუგებარი დარჩა მათი დიალოგის დასასრულს პატიმარი იცინოდა თუ ტიროდა?!..

მეოთხე მეცნიერული კრიტერიუმი გახლავთ წერითი ტექსტის სადისკუსიო მხარე, რომელიც სქემის სახით შეიძლება გამოიხატოს ისე, როგორც 1-ელ სქემაშია მოცემული (სქემა1). პიესა 2012 წელსაა დაწერილი და, როგორც ზემოთ აღინიშნა, ჯერ კიდევ არა არის შესწავლილი სამეცნიერო კრიტიკის მიერ. ჩვენი სტატია არის, ფაქტობრივად, პირველი მოკრძალებული მცდელობა, წერით მასალაზე მუშაობის მეცნიერული კრიტერიუმების ჭრილში, ტექსტის ანალიზის, ამდენად, განსხვავებული პოზიციის და შეფასების არარსებობის გამო, შევეცდებით შემოგთავაზოთ მხატვრული ტექსტში არსებული საკითხების შესახებ საკუთარ მსჯელობა. გარდა ამისა, სადისკუსიო ნაწილში ყურადღება გამახვილდება წერით მასალაზე მუშაობის პროცესში ტექსტის აღქმის ისეთ საყურადღებო ფაქტორებზე, როგორებიცაა:

- ხელმისაწვდომობა
- ყოვლისმომცველობა
- რამდენად ადვილად იკითხება
- შესრულების თვალსაზრისი
- კრიტიკული შეფასება
- სარგებლიანობა (Theisen 2011).

პირველი და მნიშვნელოვანი გახლავთ პრობლემის აღწერა. როგორც ზემოთ მოგახსენეთ, ჩვენი მიზანი, ამ კონკრეტულ შემთხვევაში, არ არის მხატვრული ტექსტის სიღრმისეული ანალიზი. ამდენად, ყურადღებას გავამახვილებთ მხოლოდ ძირითად ასპექტებზე. როგორც თავად აღნიშნავს ავტორი ერთ-ერთ ინტერვიუში, მისი შემოქმედების ცენტრალური ფიგურა ადამიანია. ყველა დანარჩენი კონკრეტული პრობლემა, რომელიც ტექსტშია გამოკვეთილი, ავსებს და ავითარებს მთავარ პრობლემურ საკითხს. ტექსტში მნიშვნელოვანია დასმული პრობლემის ფსიქოლოგიური და სოციალ-პოლიტიკური ასპექტები. ფსიქოლოგიურ ასპექტებს, გარკვეულწილად, ზემოთ უკვე შევხეთ სხვადასხვა კრიტერიუმის განხილვის დროს, რაც შეეხება სოციალ-პოლიტიკურ ასპექტს, ნაწარმოებში აშკარად მკვეთრად და

საკმაოდ მუქი კონტურებით იკვეთება ჩვენი ქვეყნის თანამედროვე ისტორია და ეპოქა. ავტორი ფოტოგრაფიული სიზუსტით, აღწერს და გადმოსცემს ჩვენი ქვეყნის ქრონიკებს: უდანაშაულო მსხვერპლის ისტორია, ძალით მოპოვებულ აღიარება, შეთითხნილი ბრალდებები, ღირსების გათელვა, არაადამიანური წამების სცენები, ე.წ. „ციხის კადრები“ და შიში, რომელმაც ქვეყანაში დაისადგურა. ამდენად, ტექსტის აღქმის და გაგების ზემოთ ჩამოთვლილი სამი ფაქტორი (ხელმისაწვდომობა, ყოვლისმომცველობა, რამდენად კარგად იკითხება) სრულად გათვალისწინებული აქვს ავტორს წერით მასალაზე მუშაობის პროცესში.

პრობლემის ორივე ასპექტის ამოსავალი წერტილი არის მაინც პიესის სათაური, სარკე ბრმებისთვის, რომელიც ტექსტის კონცეპტუალური ნარატივის ერთგვარი იმაგოა. ნაწარმოებში ორი მხარეა, „განტოლების იესი და იგრევი“ (ჭილაძე 2014: 387) და პოზიტივიც და ნეგატივიც ერთმანეთშია გადახლართული. ერთ მხარეს დგას პოსტრევოლუციური ქვეყნის „მონაპოვარი“ - უდანაშაულო, გარემოების მსხვერპლი, პოლიტიკური ინტრიგებისა და ხელისუფალთა უსუსურობის, უნიათობის გამო განწირული ადამიანია, პატიმარი, განზოგადებული, ტიპურის სახეა საზოგადოების იმ ნაწილისა, რომელიც რევოლუციური დუდილის დროს თავისი სისუსტის გამო (ამ შემთხვევაში სიყვარული აღმოჩნდა გმირის სისუსტე) ფსკერზე აღმოჩნდა და განტევების ვაცად იქცა თვითდამკვიდრებისთვის მებრძოლი ძალისთვის. მეორე მხარეს დგას პატიმრის დაუპატიჟებელი სტუმარი, იგივე პრეზიდენტი, ყოფილი მეამბოხე, დისიდენტი, მძიმე წარსულის მქონე, რევოლუციის მონაპოვარი „ახალი ძალა“, რომელიც, თითქოს, ცდილობს გამოისყიდოს „ძველი ძალის“ ცოდვები, ფარდა ახადოს საიდულოს და სინათლე შეიტანოს პატიმრის წყვდიადით მოცულ სულში, რითაც, როგორც ფინალური სცენიდან ჩანს, სკუთარი იარების მოშუშებასა და სინდისის დამშვიდებას უფრო ახერხებს, ვიდრე რეალური სურათის შეცვლას. პრეზიდენტის მცდელობა, როგორც პატიმარი აფასებს, ოცი წლით დაგვიანებული „დიდსულოვნების აქტია“ და მეტი არაფერი: თქვენს სიკეთეს ნაფტალინის სუნი ასდის, დაგვიანებულია და, გიმეორებთ - ნუ გეწყინებათ, ღიმილის მომგვრელიც“ (ჭილაძე 2014: 394).

ეს რაც შეეხება ნეგატივს, თუმცა ავტორი, მიუხედავად პატიმრის სკეპტიკური დამოკიდებულებისა, ცდილობს პრეზიდენტის ფიგურა დაგვანახოს მთლიანობაში, თავისი ადამიანური სისუსტეებითა და სიძლიერეებით, კარგითა და ცუდით, სანამ „ქანდაკებად იქცევა“, რაც, როგორც თავადაც კარგად იცის, მისი „გარდაუვალი დასასრულია“. არაფერი იცვლება სამყაროში: „მერე რევოლუცია, მერე ფარული, შიდა ომი თანამებრძოლებს შორის, მეგობართა გვამებზე გადაბიჯება...მოკლედ არაფერი ახალი“

გ. გობიანი

(ჭილაძე 2014: 401). ნაწარმოებში დასმულ საკითხები ძალზე თემატური და აქტუალურია ჩვენი ქვეყნის როგორც წარული, ისე თანამედროვე ცხოვრებისთვის. კერძოდ, ეს ეხება რევოლუციისა და ძალაუფლების თემას. ტექსტში მოცემული ენობრივი მასალა ზუსტად გამოხატავს ამ ორი ცნების არსს და შინაარსს: „რევოლუციების მოთოკვა, მოშინაურება ვერ ვისწვალეთ. რევოლუციის იმედით ჩემი მტერი იყოს! რევოლუცია ხალხს ბრბოდ გარდაქმნის ხოლმე, თუ ვერ შეძელი და ბრბოდ ქცეულ ხალხს ისევ ხალხობა ვერ დაუბრუნე, საშინელებას მოიმკი. ბრბო მხოლოდ იმისთვის გამოდგება, რომ პირამიდა აგიშენოს, შენი სამუდამო განსასვენებელი“ (ჭილაძე 2014: 408), ამიტომაც რევოლუციის შედეგად მოპოვებული ძალაუფლება, შესაძლოა, გაცილებით მტანჯველი აღმოჩნდეს, ვიდრე, თუნდაც, ასი წლის პატიმრობა! „არავინ ისე უმწეო არ არის, როგორც ის, ვის ხელშიაც მთელი ძალაუფლებაა მოქცეული. ამას თვითონ გრძნობს. თანდათან ნადგურდება, კნინდება, პატარავდება, თანდათანობით შედის ცდუნების მდინარეში...“ (ჭილაძე 2014: 407). ტექსტში აშკარად იკვეთება ჩვენი საზოგადოების თანამედროვე ყოფა, რაც პოსტრევოლუციური ქვეყნის ნათელს სურათს ქმნის და უნარჩუნებს პიესას ინტერესსა და აქტუალობას.

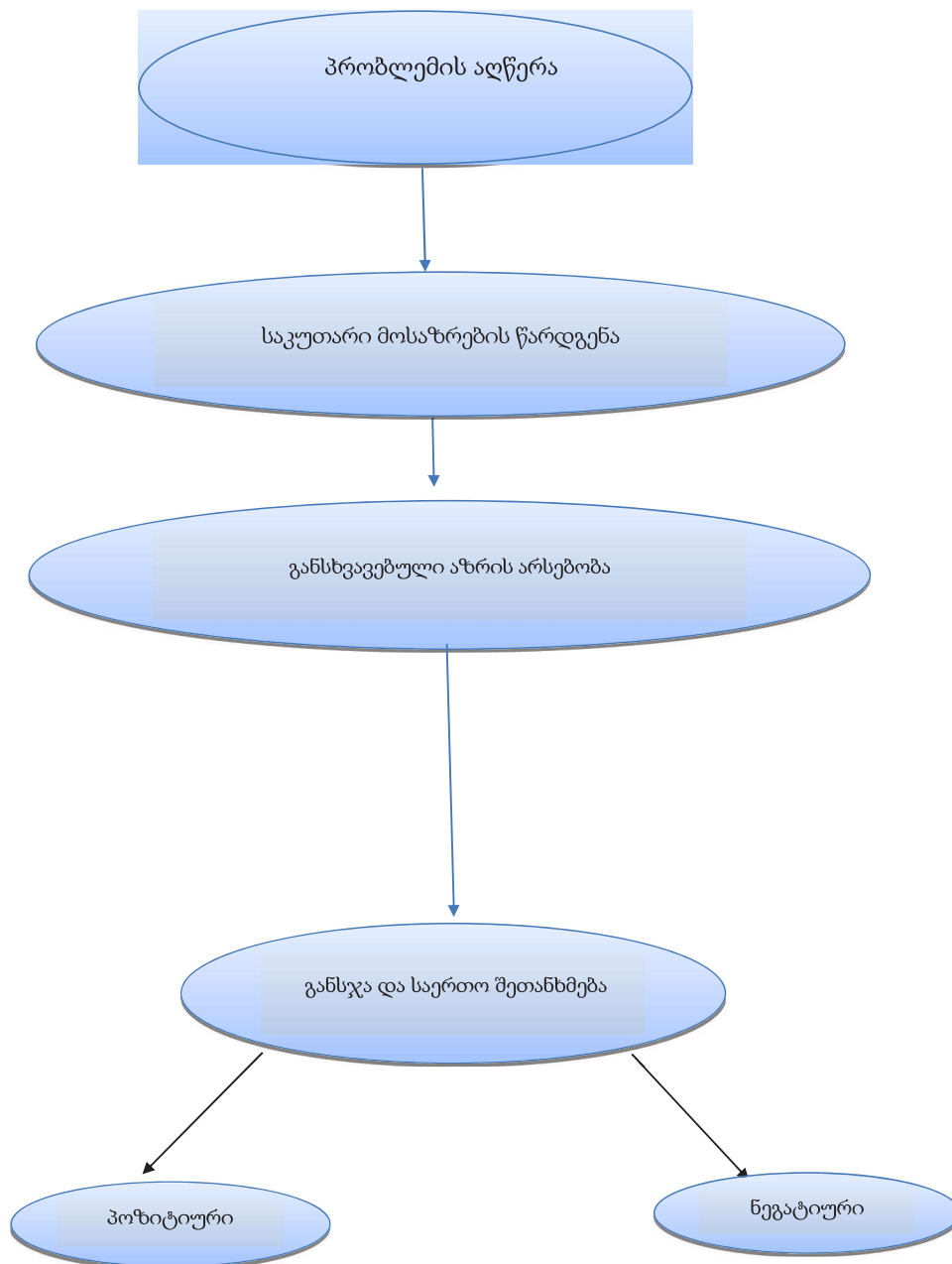
ბოლოს, სადისკუსიო ნაწილი შეგვიძლია დავასრულოთ იმით, რომ მიუხედავად ავტორის სკეპტიციზმისა და მინორული განწყობისა, ჩვენი აზრით, მაინც შესაძლებელია ფინალურ სცენაში გარვეული კომპრომისული დამოკიდებულების დანახვა და ამას მწერალი მხოლოდ ერთი სიტყვათა შეთანხმებით ახერხებს - „ჩემო პრეზიდენტო!“.

წერით მასალაზე მუშაობის ბოლო კრიტერიუმში, რომელზეც ყურადღება გვინდა გავამახვილოთ, არის ენობრივი სურათების აღწერა, რაც ასევე უმნიშვნელოვანესი ფაქტორია ტექსტის აღქმის და გააზრების თვალსაზრისით. სურათების (ენობრივი, ვიზუალური) შეფასების დროს აქცენტი კეთდება შემდეგ ძირითად საკითხებზე:

- რისი ამოცნობა შეიძლება
- რამდენად ნათლად არის გამოხატული
- რა ინფორმაციას შეიცავს

ჩვენ მიერ შერჩეულ მხატვრულ ტექსტში ძალიან საინტერესო ენობრივი სურათებია მოცემული. განსაკუთრებით ეს ეხება ბრმების სარკეს, რომელიც სათაურად აქვს გამოტანილი ავტორს. ის ლოგიკურ ბმაშია ნაწარმოების ტექსტთან დამთლიანობაში კრავს მწერლის სათქმელს: „ციხემ კიდევ ერთი რამ - საკუთარ თავთან ლაპარაკი მასწავლა. ამ ოცი წლის განმავლობაში მხოლოდ და მხოლოდ საკუთარ თავს ველაპარაკებოდი. ციხე წყვდიადია, შეიძლება ითქვას, ბრმების სარკეა, რომელშიაც მთელი სამყარო მოსჩანს, ოღონდ სულ სხვანაირად დანახული, შეიძლება ნამდვილი სახით, ვინ იცის“ (ჭილაძე

სქემა 1.

გ. გობიანი

2014: 393). ეს ენობრივი სურათი ყველაზე ნათლად და ცხადად წარმოაჩენს ნაწარმოების მთავარი გმირების სულიერ სამყაროს: „სამივე ერთნაირ, მსგავს ვითარებაში აღმოვჩნდით, ანუ ჩვენ ჩვენს სიმარტოვეში - ის- სამარეში, შენ - საკანში, მე კი - პრეზიდენტის სავარძელში“ (ჭილაძე 2014: 401). ბრმების სარკეს პირდაპირ უკავშირდება მეორე ენობრივი სურათი - ენადგმული ქანდაკება, როგორც ადამიანის გამოხატულება, რომელიც „საკუთარ თავში სულ რაღაცის გადარჩენას ცდილობს, რაღაც ძალზე მნიშველოვანის, ოღონდ არ იცის, რა არის ის, ვერაფრით დაურქმევია მისთვის სახელი, სიტყვები არ ყოფნის... აუცილებელი სიტყვების მარაგი არ გააჩნია“ (ჭილაძე 2014: 412). სიჩუმესთან და არარაობის შეგრძნებასთან ასოცირდება როგორც ენობრივი სურათი პირამიდა, ასევე რეალური სურათი რამზესის პირამიდა, რომელიც საყვარელმა ქალმა დაუტოვა პატიმარს მასთან იდუმალი და მარადიული კავშირის სიმბოლოდ.

საყურადღებო აზრობრივი დატვირთვა და ქვეტექსტი აქვს ნაწარმოებში მკითხველის თვალწინ დახატულ წარმოსახვით სურათს - პრეზიდენტის მხრებზე შემომჯდარი პატიმარი გაპყურებს ცას - რითაც ავტორი ხაზს უსვამს ორი, აბსოლუტურად სხვადასხვა იერარქიულ საფეხურზე მდგომი, ადამიანის სულიერ მდგომარეობას, რომელთაც სინდისის ქეჩნა, მარტოობის განცდა, წყვედიან მოცული სამყარო და ქალი აერთიანებთ და აპირისპირებთ ამავედროულად. იდუმალ ქალში, რომელიც ერთგვარი სურათ-ხატი ნაწარმოებში, თითქოს ორი ქალის, სამყაროს ორი საწყისის სახეა პერსონიფიცირებული - პატიმრის დედის, რომელიც მის მშობიარობას გადაჰყვა და საყვარელი ქალის, რომლის სიყვარულიც საბედისწერო აღმოჩნდა მისთვის: „უცნაურია, გაცნობის პირველი დღიდან ვიცოდი, რომ უცებ გაქრებოდა, რატომღაც დარწმუნებული ვიყავი, რომ შემთხვევით იყო მოსული ამქვეყნად, თითქოს გზა აერია და სხვაგან წასასვლელი, ჩვენთან აღმოჩნდა“ (ჭილაძე 2014: 409). საბოლოო ჯამში, სწორედ ქალის იმაგო ავსებს და ავითარებს პერსონაჟების სახეებს და კომპოზიციურად კრავს მთლიან ტექსტს, როგორც სიმბოლო ჭეშმარიტების, სინათლის, გონიერების, სიყვარულის და იმედის. ყველაზე რთულ მომენტში სწორედ მათი სახეები ევლინებიან მხსნელად უდანაშაულ მსხვერპლს. ხშირად პატიმრის წარმოსახვასა და სიზმრებში ერთმანეთშია არეული დედისა და საყვარელი ქალის ხმა: „ნელა ირწევა, ლოცულობს და რაღაც, ჩემთვის უცნობ რიტუალს ასრულებს, თან დედაჩემი ხმით ზმუის -ააააააოოოოო აააააოოოოო...“ (ჭილაძე 2014: 409), წორედ ისინი არიან ამ მოჩვენებით და უსამართლო სამყაროში ყველაზე ნათელი და ნამდვილი, რაც გააჩნია სამუდამო მარტოობისთვის განწირულ „დუმილის ტყვეს“.

დასასრულ, წინამდებარე მსჯელობიდან გამომდინარე, შეიძლება თამამად ითქვას, რომ თამაზ ჭილაძის მხატვრული ტექსტის ენობრივი

მასალის განხილვა და ანალიზი, ზემოთ მოყვანილი მეცნიერული კრიტერიუმების გათვალისწინებით, იძლევა მყარ საფუძველს, ნაწარმოები შეფასდეს თანამედროვე მსოფლიო ლიტერატურათმცოდნეობის ჭრილში და ღირსეული ადგილი დაიკავოს სამეცნიერო კრიტიკაში. იმედს ვიტოვებთ, ჩვენი მცდელობა გაზრდის ინტერესს მწერლის ბოლოდროინდელი დრამატული ნაწარმოების მიმართ და იქნება ახალი იმპულსის მიმცემი შემდგომი კვლევითი პერსპექტივისათვის.

მხატვრული ტექსტის რეცეფციამ ცხადყო, რომ ზემოთ განხილული მეცნიერული კრიტერიუმები იძლევა შესაძლებლობას წერითი მასალა აღქმული და გააზრებული იქნეს საკმაოდ სიღრმისეულად, ფოკუსირება მოხდეს დეტალებზე, სწორად დაისვას აქცენტები და შეფასდეს ობიექტურად, რაც, საბოლოო ჯამში, სძენს მხატვრულ ნაწარმოებს ინტერკულტურულობას და განსაზღვრავს მის ადგილს კულტურათაშორის კომუნიკაციაში.

ლიტერატურა

- ბათიაშვილი, გურამ. 1982. თამაზ ჭილაძის პიესები. ჟურნალი „მნათობი“, თბილისი: N9, 1982: 146-155.
- ეკო, უმბერტო. 2014. როგორ დავწეროთ საკვალიფიკაციო ნაშრომი. მთარგმნელი სალომე კენჭოშვილი, თბილისი: გამომცემლობა არეტე.
- მაჭავარიანი, ნინო. 2001. სპექტაკლი „თვითგაცოცხლების“ აქტია. ჟურნალი „თეატრი და ცხოვრება“, თბილისი. N3, 2001: 49-55.
- პაჭკორია, ოტია. 1962. „შუადღის“ ილუზიები, ჟურნალი „ცისკარი“, თბილისი: N12, 1962: 128-140.
- ჭილაძე, თამაზ. 2014. ჩემი თეატრი, თბილისი: გამომცემლობა „ინტელექტი“. ჭილაძე თამაზ. 2016. სასიცოცხლო სივრცე (ინტერვიუების კრებული). თბილისი: გამომცემლობა „ინტელექტი“.
- Theisen, Manuel Rene. 2011. Wissenschaftliches Arbeiten, Technik - Methodik – Form, München: Verlag Vahlen, Franz, aktualisierte und ergänzte Auflage.

Literature and Literary Theory

Scientific Criteria for Working on Written Material (Tamaz Chiladze - "Mirror for the Blind")

Guranda Gobiani

Kutaisi University

Kutaisi, Georgia

Guranda.goniabi@unik.edu.ge

Involvement in an international scientific space implies the necessary habits and skills and one's own and original vision of the problem for successful research work in a particular field. This primarily concerns the transferable ability of academic writing. As specialists point out, there is no single right way and method of writing, views and tastes essentially determine and guide the writing process. However, there are still some stages in the creation of the work and scientific criteria for working on the text, which is the most important factor in terms of correct perception and comprehension of the text and which all authors take into account in the academic space. In the article, on the example of the fiction text, in particular, Tamaz Chiladze's small play "Mirror for the Blind", the focus is on several important scientific criteria for working on written material. In particular: the forms of text expression, the use of events, objects, things, animals, people and their purpose for the description of the episode, on the structure of the narrative, the discussion side of the text, and the description of the linguistic implications, which are ultimately the subject of research in the present paper.

Keywords: Transferable writing skill, scientific criteria, linguistic images, imago, discussion side of the text.

The writing process combines many different tools and configurations, making it a highly complex process. It includes certain physical and psychological activities, such as: marking opinions and views, making notes; Collecting, processing of materials, sources and documents; Modification of research issues; travel-wandering between reading and writing; working on the text, etc. There is no single right way and method of writing, views and tastes essentially define and guide the writing process, however there are still certain stages in the creation of the paper and the scientific criteria for working on the text that all authors consider in the academic space.

The first important criterion for working on written material is the forms of text expression:

- Expressing feelings / emotions;

- appropriate, thematic use of selected words;
- Linguistic images and real (visual) images;
- Using imagination and its persuasion.

To illustrate the above mentioned and for more specifics, the article discusses the fiction text, in particular, Tamaz Chiladze's small play "Mirror for the Blind". Naturally, in this particular case, not the in-depth analysis and artistic value of the content side of the work, but the technical side of building the text and working on the text was the subject of our research. Primarily, the focus is on the first criterion of working on the material, namely the evaluation of the forms of the text expression. Due to the specifics of the genre, there are only two characters on the proscenium-the prisoner and the guest, the president. The author tries to convey those emotions and feelings through their dialogue and pauses, which both sides have quite strongly and which puts them at an absolutely different hierarchical level (One is a prisoner, the other is a president), separating and, at the same time, uniting them. "I feel a strange relief now," the President addresses the prisoner. "Being here is my two-hour vacation. I am infinitely free." Do you think that you are the only prisoner? I'm sure we will understand each other " (Tamaz Chiladze, My Theater, Tbilisi: Publishing House "Intellect", 2014: 391). The world of emotions and feelings of the subjects acting in the work performs a social function and is directly related to the epoch. The author chooses the emotional state of the characters as a form of expression and not the emotional behavior. They seem to, despite their deepest feelings, try to maintain balance and not fall into a state of affect. Even at the most critical moment, when tensions are at their peak, when almost everything is uncovered and their hidden struggle is unlocked. At the expense of their intellectual resources, they try to defend their own positions with argument and conviction, with the usual "calmness" and verbal confrontation.

Only correctly and deliberately selected words and phrases are used in the text as a means of expression, feeling and mood to describe the spiritual and physical condition of the characters. Other non-verbal components of communication, such as gestures, facial expressions, gait, facial skin color change, sweating, etc. are not used in the text to create an emotional background. At the beginning of the dialogue, the prisoner, who has been sentenced to one hundred years, starts talking about infinity, waiting and dysfunction: "We are victims of infinity ... Prisoners think about infinity the most. Maybe because for them the country exists only in imagination, i.e. it is an equation where all members are unknown.. I have already got used to the most difficult and unbearable - waiting ... a prison is nothing but waiting ... " (Tamaz Chiladze, My Theater, Tbilisi: Publishing House "Intellect", 2014: 387,388,389).

The linguistic images have a special meaning and function in the text (we will

გ. გობიანი

discuss the linguistic pictures in more details below) and the imagination, which the author uses quite convincingly to convey his message. The plot of the play from the beginning to the end is the result of the author's imagination, it is a phantasmagoria, which has both a cognitive-intellectual and a kind of protective function in the storylines of the work. The author tries to escape from the existing reality and create a "logical configuration" of the desired reality with living faces and images - "People standing on the leader's shoulders see what they want to see" - and make the reader share their imagination.

As for the second criterion of working on the text, it is the use of events, objects, things, animals, people, arguments and their purpose for describing different situations or episodes. There is only one episode in the fiction text that we consider as an example, which takes place in one of the cells of the prison. The items that appear in the introduction of the text: an iron door, a table, a chair, a bed, a lattice window, serve to open this episode and lead us directly to the proscenium, where, as mentioned above, there are only two characters - the prisoner and his guest, the president. The author deliberately does not name them and only informs us of their status and position in order to better generalize their faces. In the dialogue, they express their positions in retorts and try to reinforce them with their own arguments. That is why their conversation is quite convincing and arouses strong interest in the readers.

Also one important thing in the text has substantial and thematic function, the book "Ninety-three" by Victor Hugo. Which, naturally, was not chosen by chance by the author. It is this book, which, as you know, recounts the events of the Great French Revolution, composes the story of the work and slowly begins to untie the knot.

The third scientific criterion for working on written material is the narrative scheme, the structure of which includes the introductory part, the main part, and the ending. The introduction should answer the following questions: Who? When? Where? What?. Of great importance is the title, which should be organically related to the text. The first thing that caught my attention, as a reader, was the title - "Mirror for the Blind", which is a kind of abstraction and can be considered, on the one hand, as an integral element of the text, and on the other hand, as an independent unit, Imago.

As for the main part of the text. The play begins with the following action: A prisoner who, as it turns out, has not had a visitor in a long time, enters a guest. There will be a dialogue between them, from which important details will gradually emerge. The development of the action is followed by the tying of the knot, the identity of the guest is revealed. Tension is rising and a seemingly harmless dialogue seems to escalate into a rift, with unequal conditions. The conflict culminates after

the revelation of the president's identity, which further increases and intensifies the intrigue in the work - what connects the prisoner and the president? - Where a number of circumstances are revealed (prisoner's love story, the president's revolutionary past, a fatal case, forced confession of murder, etc.), which already unties the knot. It turns out that the non-existent assassination of the president, a former revolutionary and dissident in the past, was based on jealousy and the "scapegoat" became a prisoner who was madly in love with the beautiful wife of a revolutionary.

With a detailed description the story, slowly told in the text, is coming to an end. The tension is removed, the knot is untied, the questions are answered, the prisoner and the guest already understand each other's pain and see that something very important unites and at the same time confronts them-the captivity of their own lives and the dilemma in which they find themselves, their abode (castle, cabinet), their ordeal, the mirror for the blind, and the illusory, imaginary world. The events in the work logically lead to the final scene - the uninvited "guest" leaves the cell, as if relieved from anxiety.

The fourth scientific criterion is the discussion side of the written text. The play was written in 2012 and has not yet been explored by scientific critics. Our article is, in fact, the first modest attempt, in terms of the scientific criteria for working on written material, for text analysis, thus, in the absence of a different position and evaluation, we have tried to offer our own analytical reasoning on the issues in the fiction text. In addition, we focused on such important factors as text perception in the process of working on written material, such as:

- Availability
- Comprehensiveness
- How easily it is read
- Performance view
- Critical evaluation
- Utility

The first and most important part of the discussion paper is the description of the problem. As I mentioned above, our goal, in this particular case, was not an in-depth analysis of the fictional text. Thus, the focus is only on the key aspects. As the author himself points out in one of the interviews, the central figure of his creativity is a human. All the other specific problems highlighted in the text complement and develop the main problematic issue. The psychological and socio-political aspects of the given problem are especially important. The psychological aspects, to some extent, have already been touched upon during the discussion of various criteria, as for the socio-political aspect, the work clearly outlines the modern history and epoch of our country, which is fully covered by the author in just a few pages. The date of writing the work is noteworthy - 2012. The writer describes and reveals the reality of

გ. გობიანი

that period with photographic accuracy and conveys the chronicles of our country in a rather original way and in a plain, simple language: The story of an innocent victim, confession obtained by force, fabricated accusations, offending the dignity, scenes of inhuman torture, the so-called the "prison footage" and the fear that settled in the country and suppressed all other feelings. Thus, the above mentioned three factors of text comprehension and understanding (accessibility, comprehensiveness, how well it is read) are fully taken into account by the author in the process of working on the written material. It is the topicality of the issue and, most importantly, the author's correct judgment - evaluations that make the text easy to understand and retain interest and usefulness.

The next criterion for working on written material is the description of linguistic images, which is also an important factor in terms of comprehension and understanding of the text. The evaluation of images (linguistic, visual) focuses on the following main issues:

- What can be identified
- How clearly it is expressed
- What information it contains

Our selected fictional text contains some very interesting linguistic images. This especially concerns the mirror for the blind, the title given by the author. It is logically connected with the text and as a whole wraps the writer's words: "The prison taught me one more thing - to talk to myself. During these twenty years I was talking only to myself. The castle is solitary, it can be said, it is a mirror for the blind, in which the whole world can be seen, but seen in a completely different way, it can be in a real way, who knows" (Tamaz Chiladze, *My Theater*, Tbilisi: Publishing House "Intellect", 2014: 393). This linguistic picture most clearly shows the spiritual world of the main characters of the work: "All three of us find ourselves in the same situation, that is, we are in our loneliness - he - in the grave, you - in the cell, and I - in the chair of the president" (Tamaz Chiladze, *My Theater*, Tbilisi: Publishing House "Intellect", 2014: 401). Silence and a sense of non-existence are associated with both the linguistic image of the pyramid and the real image of the pyramid of Ramses, which the beloved woman left to the prisoner as a symbol of a mysterious and eternal union with him. "I think only his name has died, he has become the reality in which I exist, like an ant in a pyramid." The imaginative picture, painted in front of the reader in the work, also has an interesting mental meaning and subtext. There is also an interesting mental meaning and subtext in the imaginative picture painted in front of the reader - a prisoner sitting on the shoulders of the President looks at the sky - thus, the author emphasizes the spiritual condition of two people standing at completely different hierarchical levels, who are united and confronted

at the same time by the remorse, the feeling of loneliness, the troubled world and a woman. In the mysterious woman, who is a kind of picture-icon in the work, as if is the personification of two women, the two beginnings of the world - the mother of a prisoner who died in the childbirth and the beloved woman whose love turned out to be fatal for her. Ultimately, it is the female imago that fills and develops the the characters and composes the whole text as a symbol of truth, light, wisdom, love and hope.

Based on the previous discussion, it can be bravely said that the discussion and analysis of the linguistic material of Tamaz Chiladze's fictional text, Taking into account the above scientific criteria, it provides a solid basis for the work to be evaluated in the context of modern world literary criticism and to occupy a worthy place in scientific criticism. We will hope our work will increase interest in the writer's the latest dramatic work and will be the new impetus for further research perspective.